¶ Stans puer ad mensam.

¶ Iuuenile Sulpitij Verulani carmen de moribus puerorum in mẽsa seruandis olim ab Ascensio explanatum. Pristinę rursus valetudini per V. Vinandum de V Vorde restitutum, solitoq; verius excusum.

¶ Joannis Sulpitij Verulani viri disertissimi de moribus puerorū precipue in mensa seruandis Carmen iuuenile: paucis ab Ascensio explanatum.

Quos decet in mensa mores seruare docemus.
Virtuti vt studeas litteruliscz simul.

¶ Quos decet. Author plurimum materiā de qua dicturus est ꝙ dicit. q. in hoc opusculo vult docere ipsos iuuenes quos mores debeant seruare in mensa. Addit causam finalē dicens. Ideo q. puer hoc carmē tibi cōposui: vt studeas. i. diligenter incūbas simul virtuti ꝙ literulis. i. scientiis pro captu tuo. ¶ Animaduertere autē lector hic primū quo ad sententiā duo: quoꝝ vnū est: qđ deceret ꝙ cōuenienter homines precipue iuuenes nō solū debēt philosophie speculatiue operā dare: sed etiā practice et moraliter: vt author est Plato: cuius vbera trāstulit Aulus Gellius in libro de noctibus atticis. Philosophia o Socrates res est elegās si modice cū spiā per etatē attingerit: at si supra modū ei in ea cōtinuerit holim est corruptela. Nāsiqđa vel amenos sit acrius ingenio et vltra etatē philosophetur: necessum est eum rerū omniū esse imperitū quarū vsum calleat oportet iuuenis honestus probusq; est futurus ꝛc. Alterū est: q̄ dignanter dicit author: vt studeas virtuti et literulis simulq; oportet vt is q̄ sapientiā vult adipisci habeat virtutē dictū est enim Sapientie primo. In malivolā animā non introibit sapientia nec habitabit in corpore subdito peccatis. ¶ Attendendū quoq; ad vocabula o puer. Decet iepe ponitur impersonaliter, vbi actiue vocis, rarius personaliter ꝙ regit vtroq; modo actiū: vt talis partus deceret deum: facit verbalia multa: vt decus quod est ornamētum: decor pulchritudo formę: decentia pulchritudo motus: decoꝝ pulchritudo loquēdi. Mēsa dr a metior qđ habet vi preteriti mensus sum: ꝙ in supino mensum: ꝙ est aut tabula ad quā vescimur, aut id quod simul in ea ponitur. Studere est alicui rei diligēter operā dare ꝙ studiose incūbere, regitq; dativū sed trāsitiue et minus ꝓprie sumptū pro eo qñ est studēdo disco actiū regit. Literulis est diminutiuū nomē deductū a litis: vbi scies q̄ lra in singulari nūero ꝙ lre i plurali nō idē signāt. nā in singulari lra est manus ꝙ modus scribentis / aut vnū elementū seu vna lra vt a vel b. In plurali sepissime epistolā: et frequēter oēm scientiā que litis scribitur. Si queras quare ergo vsus est diminutiuis: dicā q̄ ꝓpter duo. imo qa litis nō potuit dicere in hoc gñe carminis. scilicet qz in etate puerili nō discūtur magne scientie sed literule. i. parue scientie hoc est grammaticales cum quibus etiā bonos mores et bona instituta te discere cohortatur.

Que prius admonco miti puer indole serua
Precz tuis oculis hec mea iussa tene.

¶ Hic admonet author vt ꝓcepta q̄ ponitur est anteqz loquetur de moribus in mensa seruandis habeant semp pre oculis. ¶ Ordo est. o puer sup. qui es miti indole. i. dei mēti ingenio ꝙ bona natura: serua. i. obserua custodi qz p ꝙ teneꝝ tuis oculis. i. ante tuos oculos: hoc est memoriæ tuæ: hec mea iussa. i. ꝓcepta q̄ admoneo prius sup. q̄ loquar de moribus in mēse. Aut legēdū est. Que prius admoneo: vt scias o puer miti indole. i. habēs miti indole: serua ea q̄ ego exeūs prius. i. clemēs ꝙ benignus ꝙ nō rigidus preceptor admoneo: aut puer serua miti indole. i. per mitē indolē ꝛc. ¶ Sententia est clara pro cōstructione ꝙ vocabulorū significatiōe. Aduerto primū qđ moneo ꝙ eius cōposita regūt duos actōs: tā res de qua fit admonitio pōt etiā in gō poni vt admoneo te preterite vite tue: qa asit memorē te facio. Puer miti indole est vocatiua locutio per regulā talem. Dis dictio signs totā vel subiectū regit partem vel proprietatē in gō vel in ablō mediāte adiectiuo laudis vel vituperi: etiā in gō vt ablis poscit. In gō secūdum Seruium magis grammatice. In ablatiuo magis elegāter ꝛc

latine Indoles sm Seruiꝰ est imago virtutis future: sm Nonnꝰ tantꝰ adolescentiam cōstitutiuo indolē dicit. Iussa scōm Laurentiꝰ de Valla heteroclyti est ghe ꝛ declinatione. Nam in singulari est masculi ꝛ ghis ꝛ qd arte declinatione: ꝛ in plurali neutri et scē. Declinat enī hic iussus/huius iussis/huic iussui. Et pl aliter hec iussa/horum iussorum/huius hoc iussum quoꝝ dicatur.

Sit sine labe toga ꝛ facies sit lauta manusqꝫ:
Striria nec naso pendeat vlla tuo.

¶ hic author ponit primū preceptū qō est de honestate vestium ꝛ corpoꝛ: ꝛ dicit qꝫ toga. i. quelibet vestis/maxime exterior debet esse munda ꝛ facies ꝛ manꝰ lote tpe matutino ꝛ anteꝙ estur ad mensam: ꝛ alius mūctus ne putredo depēdeat. ¶ Cōstructio ponet. Labes dicitur macula per quā in damnū/aut peccatū/aut vituperationē labimur. Lauta ē participiū a lauo: cuiꝰ supinū reuniꝛ lauatū qō aliqn reperitur sincopatum lautum: et per mutationē huius diphthongi au in o longā fit lotū: frequēter aūt ita mutat a legum/vt coctū ē cauētes/coꝛ ē cauro/colē a caule/morū a mauro: et sic de singulis. Striria est illa glacies q̄ ex guttis cōgelatis dependet a tignis ꝛ tectis domoꝝ: ad cuiꝰ similitudinē vocat hic author immunditiā que pendet de naso pueroꝝ stririā. Nasus nūc masculinū ponendū est: ꝙ olim dicebatur aliquando hic nasus: aliquādo hec nasa: aliquando hoc nasum. Ut plautus/sagax nasum habes: dixit. Toga ūr a tegendo: et est vestis ampla ꝛ longa qua tegimur: que ḋa ea tpe pacis vtebant Romani/solet poni pro pace: sicut apud Ciceronem. Cedant arma togę. i. bella paci. Et apud Martialē. Clarū militie fronte decusqꝫ togę. Est aūt proprium indumentū Romanoꝝ: vnde per gentē togatā gentē Romanā intelligere debemus. Et qꝫ Sulpitiꝰ Rome preceptū dedit bene dixit. Sit sine labe toga. Ordo est. Toga. i. vestis tua puer sit sine labe/immūditia: ꝛ facies tua sit lauta. i. lota vel lauata seu mūdata aquis: ꝛ manus tue supple sint laute. nec pro ꝛ non ylla striria. i. vna immundities habens modū stririē pendeat supple de tuo naso/hoc est munctuo ꝛ mundus anteꝙ ad mensam accedas.

Et nihil emineant et sint sine sordibus vngues
Sit coma sit turpi calceus ablꝫ luto.
Linguaqꝫ non rigeat: careant rubigine dentes
Atqꝫ palam pudeat te fricuisse caput.
Exprimere ꝛ pulices: scabiemqꝫ vrgere nocentem
Ne te sordidulum qui videt ista vocet.

¶ hic author ostendit quomō ceteꝛa membꝛa curanda sint: et dicit qꝫ vngues non sint longi ꝛ sordidi: ꝛ capilli ꝛ calcei non sint lutosi: lingua non sit rigida per immunditiā cōcretā: ꝛ dentes etiā sint puri ꝛ sine rubigine. Deinde monet nos circa curanda corpa esse cautos ꝛ circūspectos ibi. Atqꝫ palā ꝛc. et dicit qꝫ turpe est fricare caput coiā hoīb⁹ honestis aut extrahere pulices aut alios vīmiculos/aut fricare turpiginosam cutem: qꝫ si talia viderint facile dicēt te esse sordidū. Eminere est extra reliqua apparere. vñ qui ceteros hoies altitudine excedit/et qui muros cuitates excedit/eminet: vngues ergo eminent qñ sunt lōgiores ꝙ carnes digitoꝝ. Sūt aūt vngues hoīm/leonū/auiū/ꝛ similiū: vngule aūt quoꝝū/mulieꝝū ꝛ similiū. Coma dicitur cōplexio capilloꝝ. tā in muliere ꝙ in viro. Cesaries aūt magis viris ꝓpria/est etiā metaphorice coma in frondibꝰ arboꝝ. Calcei sunt quos galli sotulares minus latine vocant. Rigere est rigidū hoc est durū ꝛ inflexibile esse vel fieri. Rubigo est macula que frequenter in ferro neglecto contrahitur sub rusticoꝝ vs.

Joannis Sulpitij Verulani

Seu spuis aut mungis nares nutalve: memento
Post tua concussum vertere terga caput
Mucorem aut tangas digitis sputumve resorbas
Panniculo nasum mungere nempe decet.
Et ructare cave quin ora in terga reflectas
Strunge os et crepitum coge tenere nates.

¶ Docet qualiter ea que ex fragilitate humana indecenter obuenire possunt temperanda sint: dicens q si aut spuendū est: aut mungēde nares: aut sternutandū memento vertere caput tuū cōcussum ab huiusmodi passione post tua terga. Mucorē aūt seu fetorē nariū: nō digitis nudis: sz pānculo de lino debes accipere. Etiā sputum aut immunditiā nasi aut cerebri si in os collegeris nō resorbebis: sed eiscios caute ne quis videat. Si forte debilitas stomachi ructare cogat summo opere adnitendū est: vt os post tergū reflectas. Utādus est sc reatus ꝛ ineptus sonꝰ oris quē more porcorū quidā comedēdo faciunt. Claudende sunt preterea nates seu clunes ne aut crepitum faciant aut emittāt. Mucor hic accipitur pro immunditie nasi: est etiā vitiū pānis quādo est situ obsitꝰ ex vetustate sicut vini acor. Resorbas hic tertie coniugationis est: frequētius reperitur secūde. Sed vt dicit Seruius frequēter verba secunde subtracta e penultima lra fiunt tertie: vt ferueo ferui: tergeo tergor: caueo cauor: sorbeo sorbo. Pānculū hic etiā de lino dixit more Italico. Nates sunt posteriores partes circa anum.

Munditiez tibi placeant: medio quoz cultu
Utere/ne turpis vel videare leuis.

¶ Docet seruare mediocritatē in vestibus inter luxum seu elegantiā et sordiditatem: monetqz vt vestes sint munde ne videamur turpes et sint in mediocri cultu nō nimis culte ne videamur leues. s. in moribus ꝛ animo.

Nec maledicta refer: nec promas turpia dictu
Et stomachosa quidem dicere turpe tibi.

¶ Docet seruare modestiā in loquēdo ꝛ vitare pcacitatē lingue dicens: o puer nec refer maledicta. i. conuitia: hoc est licet fueris lacessitus et ꝯ tibi maledixerit noli maledicta referre. i. maledicendo respondere: et multo minus decet te prior maledicere. monet etiam vitare verba scurrilia ꝛ ad luxuriam incitantia dicēs: nec ꝛ non promas. i. nō proferas de pectore tuo turpia dictu. i. vt dicātur vel dum dicuntur vel ad dicendū. Monet preterea seruare decorū dicēs: q nō vtemur verbis que non competunt etati nostre. Nō aūt decent puerū verba stomachosa. id est altosto macho cum granitate ꝛ iracundia prolata. id est dicta cum prolatione.

Moribus vrbanis curato preditus esse
Parce gule turpi: luxuriamqz fuge.
Parce ꝛ auaritie. bilem frenare memento.
Inuidulus cumidus non odiosus eris.
Desidiam fugies: atqz omnia turpia pelle
Et ludi turpes sint procul atqz viri.

¶ Docet vitare rusticitates, vitia capitalia seu mortalia, ira, inuidia, auaritia, gula, luxuria, superbia, odium, odiositatē, detractionē, & cū his pessimos hodes & vitiosos, quia scripturā est. Cum istis nec cibū capias. Urbanus, id est, ad urbem pertinens vbi solet esse venustas morum. Predictus, id est, a prefato: quasi preter ceteros donatus a natura vel deo aliqua virtute vel arte. Parce gule, i. abstine a gula sicut Tullius dicit. Parce metu. Bilis est sanguis melancolicus quo ad ire processum, ponit hic quo ira. Dicit nonnulli iremedia non possum' penitus extirpare ira. Vn Poeta. In pueris nonnū. Veniæ quatinus excidat penitus vitium. Cesera, id est, reliqui. Iuuenta herentia, &c. differt autē ab iracundia, ut vt ide dicit in ethis. Ira furor breuis est. Iracundia autē paulo. Ira tacundi naturaliter ad ira inclinatur. Solet puerer ea in pueris nō esse inuidia magna: igit pulchre vtitur diminutiuo dicēs. Nō eris inuidulus. Tumidus, id est, inflatus. Elati superbi. Odiosus potius pallare sigit: et est qui vbi lesus est et vindictā fugiendū est puero tam molestū esse & odiosum. Nō aūt dicendū est odio odis in presenti: licet Cicro semel odras dixisse legatur. Detractio, id est, a detrectando: i. est in accidioso i pigro.

Fibus sis audens nec bonis temerarius esse.

Deſpice: non audax sis timidusq; nimis.

¶ Monet vt inuenis seruet modestiā i. fortitudinē dicēs. o puer sis fidus & audens, i. p̄ vbi & vbi oportunitas. ac, id est, mollis bonis, i. ad bona faciendā, i. deplice, i. cautus, i. fuge esse temerarius, i. temere, i. sine circūspectione quācūq; aggredientis. hoc est, ne sis audax et nesis nimis timidus. Audax est admodū audens et est vitiosus p̄ super abundantiā. Timid' est ex natura, i. ita cōtinue timēs et habet vitiū similiter irritatis per defectū. fortis aūt seruat mediocritatē, i. est qui audet cū debitis circūstantijs: vbi, cui, quē admodū, quantū, in quibus, i. p̄ quib' audendū est. Esto fortis audens, i. timens aliquid, neq; audax, neq; timidus nō. Dehibere est per tempora nolle rem aliquam alicui dare, & componitur adeo aliud, et speciē.

Nec penitus mutum: nec te decet esse loquacem.

Conuenit ut puer: conuenit ut ipse senex.

¶ Vult ad vt puer seruet modū in loquēdo ne sit mutus aūt elinguis: nō garrulus, i. loquax, nec illudens logicis: dā ille, i. mutus conuenit puero. ille tacitus, seu inutilis vbi tacendum, ino est. ille, id est, loquax, i. litigiosus conuenit foro iudicali, vbi lites agūtur.

Et manſuetus eris rectum te lectus habebit

Detege nec socium: nec tua membra move.

¶ Docet seruare modū in lecto vbi puer erit in societate et non pudoris, id est, cum detegens aut se vnuodecunq; mouens.

Ne sis difficilis nimiū: ne credulus esto

Dedecus & metues & reuerere bonos.

¶ Monet seruare modū in credulitate et adhibenda fide dicens. q̄ non debet nimis difficilis, i. tardus ad credendū: nec nimis facilis seu credulus. ¶ Monet et ad generaliter vt vitemus omne dedecus, i. et reuereamur omnes bonos.

Futilis & mendax: minq; vtinam minq; seueras

Esto. sed & comem mitis: seuusq; verēs.

¶ Docet seruare modū in seueritate, i. regore vel odio, dicēs q̄ puer nō debet esse futilis, i. vaniloquus, verba sua mutuliter effundēs aut mēdax nec nimis seuer', i. rigorosus in sequēdo veritatē. hoc est, q̄ ab opinione sua nullo mō possit flecti. Vt aūt Aug. docet in libro contra mendacium: etiā obsequiosa mēdacia vitāda sunt. Est aūt seuerus nimis rigide seruās veritatē: et ita durus nulli cōcedens q̄ improbat dicens: sed et

eorū mutilatos velim sup. dicere. Comitē dicimus, ad hilarē modū. Et vt ait Gallus. Comis est benigne homo ⁊ facilis ⁊ alijs non grauitate inserit. Purus a diuina pūdicitia vasē fictili quo in sacrificijs vtebantur. Q̄ tanta os ⁊ fabrili fuerit pedem tam stricti habeat vt stare non possit quin liquore effundat. qđ tantū sit ne aqua sacrificantibus habenda in terrā ponerēt. qđ primū putabat genitalis.

Dis pius atq; colas superos: venerare parentes

Et nocentes nulli furripias q; nihil.

¶ Cohortatur puerū ad pietatē erga superos et parentes. et deorū ab iniuria. et furto. Pōt autē intelligi tertius. Dis pius. ⁊ erga deū colas superos. i. sanctos. et venerare parentes. subiungimus repide. amantia ferueter colūt. ēt venerationē.

Nec lis vinosus quamuis potasse Catonem

Fama refert fugias sumere vina mera.

¶ Monet ne inuentus sit ebrius. q̄ appetēs vinum nec bibat merum. i. vinū sine pauca aqua. Potulentus. i. vinū immixtū aquæ. quod quidā male interpretātur vocāt. Sed vt alibi exponendis videam⁹. Lan. Ualē. Vinosus inde male interpretatur. ebrius. cū ebrius dicatur. q̄ ea affectus sit ad hoc. q̄ vinū inuitetur. ⁊ bibat. Frigida. aūt. vt interpretē. Aur. Sed. inde inualescit vetus. vinosus. Vinosus mulier olim reprehensus. ⁊ fuit capitis grauata. immoderatē. ret sua qua de. Quocirca religiosus. ⁊ sapiens bauin. ⁊ simul. suspitiosa religione esse cōtingat. erga res vitio dabat. pōt multa tandē verba. Aur. Sed. lege. dare videtur vt earū rerū quas vitio tuerē. ⁊ pessimis suis culmatas esse debet vt vini. mulieris. ⁊. et copia vitio detur. quinde habita. in ocios vituperā habeant. Earū verā rerū nota. q̄ quāto copiosius tāto deterrima conueniunt laudē impoitent. vt formosus. spectosus. generosus. gloriosus. grattosus. studiosus. Est ergo vinosus nimius vini amator. Potare. aūt quando mundi. celebrē fuit. vñ ⁊ potatores vituperātur. Nō ergo dicit fama est Catonē bibisse. sed hoc fere necessarijs. ⁊ sibi potā. ⁊ alijs. ⁊ ita refert. Multi pōt de ciuibus. Sic quoq; vbi lectū sit Catonē potasse. hic ex. ⁊ in multis locis. tū. Cesarē. vt author est Plini. lib. xiij. cap. xij. vbi in colo ad ferula indicio. Quanquam ea antea incisa in quo incidere tempus sit Catonis dēlicium. Quē tū Cesar tā reprehendit vt laudē. Describit enī eos quib⁹ vinum fuerit deū caput ebrij respōdisse. Deos de adijcit. Putare nō ab illis Catonem. sed illas a Catone deprehendi. Potuit vbi plus authoritatis tribui Catoni. ⁊ si deum quoq; tā venerabilis erat. Dec illi. Fama ergo refert potasse Catonē. Unde Seneca vt alioqui grauissim⁹ erat. se quitatem velit imitari. Catonē propter rem pudicitiæ colebat.

Nomen dei dicito non somniculosus inquis

Non iuder: nec tu testis iniquus eris.

¶ Precipit ne puer sit dormitabundus. Deorum nomen somno. nec vocatus postea ad iudicium sit iniquus iudex aut testis perdax.

Omnibus in rebus studeas pudicos esse modestus

Sis autem laudis: sit tibi cura boni

Sic bene coepta tibi laudabimus atq; colemus

Sic eris ipse gratus sit & honestus eris

¶ Quam pulchre. quum ⁊ pudicos esse. præcepit de modestia. ⁊ seruāda inuidia. de qua solet dici. Dilexi. adde modū. modus est pulcherrima virtus. Et hoc ait. pro uno sermone. Est modus in rebus sunt certa denique fines. Quos vltra citraq; nequit consistere rectum. ¶ Deinceps cohortatur ad studium laudis. et ad eam. quæ

sanctam emulationem vocantes ad eum cui boni & honesti hoc cultu pacto ingenia efficieris vir honorus & grauis. Moratus & qui habet bonos mores. Morosus qui nimis est difficilis in moribus.

¶ Secundus libellus huius opusculi.

NUnc faciles aures animum quoq; trade serenum
Mox igerare mihi mollia iussa dabo.

¶ Preceptaurus alia iterum facit auditores attentos & benivolos petitq; vt accommodent sibi faciles. i. promptas & dociles aures: et animum serenum: hoc est ceteris curis vacuum. Addit q; o puer mox igerare. i. morem gerere mihi & dabo tibi precepta mollia. i. facilia et non dura.

Non sum qui laudem summo te accumbere mane
Iudice conuenies me dabit hora cibum.
Nec vos ante focum cenas producite longas
Hoc faciat caupo: qui lapidosa fugit.

¶ Monet ne prima luce incipies ingurgitare vsq; ad suprema. Summo mane. Plautus sedm Seruiū dedit aut et dicit a mani. Focus est locus vbi ignis fouet. Caupo qui vinū vendit & cauponā domus eius quam galli tabernam vocant.

Sterne toros mitte: lautoq; appone quadrantes
Aq; salem & cererem cui nimia bina dapes.

¶ Monet vt offerat & sternat mensam accubentib⁹ dicitq; primū sternes toros. i. lectos. Sed in triclinijs olim discubebat. Erat lucet ad toros no sedeat⁹ in sternādi. et aptandi sumpto cubitū salitos & nudos quadrates q̄ pterea in lecta. et quadrato pane fiunt: aut ex metallo: si vero rotūdi sint orbes vocantur: quales scissili vocat. Tū interserenda primū apponet olera q̄ hodiernus mos tollit. Sciat aūt cereris grammatice salē p̄ dāmēto. etiā mal. esse. sed aduertat ptior. i. ntō dūtaxat aut. accipiri. Vñ Affrani⁹. Quicqd hodiernū sal merū est ad apertū. Terentius vbi dicit. Qui habet salē nō in te est. q. d. qui sal cū alijs interponit. i. grauit⁹ ad ridendū nō salē t̄e est. Tū apponet cererē. i. panē. Cui nimia. i. aqua in dulcib⁹ vinis & hodiernis dapes.

Te vitare velim cupidus me vt lineo lorica
Contortes lauces manibus ire tuis.
Et licet antiqui cubuissent pectore prono
Te collatet etas recta tenere iubet.
Et finito mensis exhibitis herere potentes
Tu tantum faciles pone repone manus.

¶ Monet vt honestus sine sonoritate oris comedat: et rectus mense non incubens sedeas. Turco & quicunq; vndiq; ingurgitat. Lateo autem est os cubet vel ventis. Quod in cubito caput solet hominis.

Tuq; puer iubeo sedeas vel raro: sed altans

Pocula mitte celer: pone: tollé dapes
Jtaq; conuiuas super impotare minister
Effuge: nam turpis sepe fit inde toga.

¶ Ne aũt semp sibi sedendũ putet monet vt raro sedeat: vel dic pũ? locutũ fuisse de diuite ⁊ heri lectione: nũc de famulo. Vñ dicit. Tuq; puer ⁊c. Docet preterea celeriter dapes et pocula ponere atq; reponere: sed caute / sic vt tura. i. liquores vel aque in quibus cocte sunt non fundantur in discumbentes vel eorum vestes.

Quodq; iubebit herus factus semperq; subito
Quemq; tibi dederit tu tibi sume locum.
Quodq; bit egregius paulo tibi poriget: illud
Sume libens: grates aptaq; verba refer.

¶ Pulchre precipit vt scolastici morigeri sint: vtq; non difficiles: sed pauci iubentur assedere / parcant tumentes locũ a dño seu patre familias assignatũ sumantq; cum gratiarum actione dimm a maiore libe portionem.

Esto tribus digitis magnos nec sumito morsus
Nec duplices offas mandere: et bringq; iuuet.

¶ Docet quõ ⁊ quantum capeant cibũ dicens. Esto. i. comede tribus digitis: sed polli te ⁊ paulo primis: nec sumito magnos morsus: nec iunct te mãdere. i. manducare et bringe. i. ab vtraq; parte oris duplices offas. i. frusta ⁊ pulmenta.

Dapsilis et largus semper blandeq; sodali
Jmpartire tuo pauperibusq; dapes.

¶ Jnuitat dñtores ad beneficentiam ⁊ largitatẽ dicens. Tu dapsilis ⁊ largus impartire / partũ largire tuo sodali. i. qui tecum sedet. ⁊ heris rebus vacat et pauperibus dapes. i. cibum. Jmpartire dicit impartiri modi. verbi deponentis. Largitur etiam impertio actium.

Nec vos obscenos laudabimus aut comedones
Esse decet vuas: biuere non vt edas.
Namq; cibus nimius rapit stomachoq; nocebit
Corporis et vires ingeminumq; rapit.

¶ Mandat iterũ vitare gulositatem propter pudũ et turpitudinem que ex ea sequuntur. Comedones hic intimis conuiuis non reputantur sicut mandatones / bibones / qui nimis bibunt ⁊c. esse decet. Ordo est. Decet esse. i. manducare. Esi enim ab edo non a sum infinitiuus. i. vt viuas / ⁊ non decet vinere vt edas.

Gaulape non maculés aut pectora nec tibi mentum
Stillet. sitq; tibi ne manus unctra caue
Sepe ora et digitos mappa siccabis adapta
Jn qua ora faciet non tua palma moram.

¶ Iterũ cohortat ad munditiã seruandã inter comedendũ dicẽs. Non maculés gau sape. i. illud quodsuper mensam sternitur nec mgales cibo es pou pectora tuum et

mentū nō stillet tibi ex cibo aut potu dependente: et caue ne manus sit tibi uncta. i. pinguis siccabis aūt ⁊ terges sepe ora. i. labia ⁊ digitos mappa. i. mātili adapta. i. ad hoc tibi data. Et tua palma. i. manus: sed maxime. palma non faciet moram in quadra. i. vasculo escario: siue quadra fuerit more italico siue aliud.

Quod tibi vicinum fuerit tu sume: sodali
Cede tuo /referat dum tamen ille manum.
Dumq; in frustra secat caueas sumpsisse recisa
Lurco legit dulces absq; rubore bolos.

¶ Pulchre docet quis cib⁹ cuilibet sumendus est ⁊ qñ: dicens q; is qui ante quālibet positus est. hoc est in prima parte escarij: et non est sumēd⁹ donec sodalis man⁹ reduxerit nec prius q; totū obsonīū recisum fuerit. Ordo est. Tu sume quod fuerit siue casu siue maiore sic volente tibi vicino: tamē cede tuo sodali. i. noli simul cū eo cibū capere dū. i. donec ille referat. i. reducat manū: ⁊ caue ne sumpsisse frusta. i. particulas recisa. i. iterū incisas. Nā primū in maiores deinde in minores particulas scindunt: Caueas inquā sumpsisse dū. i. q; diu minister vel sodalis tuus secat. i. diuidit in frusta. vel sic caueas sumpsisse recisa. i. ea que cesa sunt dū sodalis secat obsoniū tuum in frusta. Lurco. i. ligurio vel ligurito: ⁊ vorāx homo legit. i. excipit absq; rubore. i. pudore et verecundia dulces bolos: quos quidam morsellos dicūt.

Non manibus gremio immissis tibi vellicet vnguis
Quod sumes relidens non agitato pedes

¶ Monet ne inhoneste sis in immittendū manus in gremiū tuū vel ad pudenda ⁊ postea ad cibū vellicando cū eisdē vnguibus quibus ⁊ illa. Item precipit ne pedes agites maxime in crura tecū accubentis: quod inhonestum esset.

Incidaq; prius q̄ dens contundat ofellam
Tingantur rursus ne tibi morsa caue
Nec lingas digitos nec rodas turpiter ossa.
Aſt ea cultello radere rite potes.

¶ Iterū docet quo pacto comedas. dicēs q; incidas prius ofellam. i. frustū carnis. Errāt enī qui putabāt offā esse panē tēperatū (vt dicūt) iure: cū sit caro ipsa forte in re cōspersa. habet autē ofella primā breuē ⁊ scribitur vno f/⁊ offa primā longā scribiturq; gemino. Incidas ergo prius ofellam. i. paruū frustū carnis q; dens tu⁹ contundat. Et caue ne morsa tibi. i. a te. hoc est ea que tu momordisti seu panis sit seu obsoniū tingātur. i. intingatus rursus. i. iterū/in escariū vbi mos est. Itē nec. i. nō tu non lingas digitos. nec rodas ossa turpiter: videlicet dentib⁹ aut vnguib⁹. Tu aūt potes radere ea cultello. i. carnes abstrahere. tēperanter addit rite. i. decenter.

Siue super mensam cortex cumuletur ⁊ ipsa
Ossa. vel in pateram pre pedibus iue iace.

¶ Docet quomodo superflua cōgeras. Nā si ita ceteros facit tare videris congeres cortices panis: pomor⁹ ⁊ casei sup mensam: ossa aūt vel in paterā. i. vas patēs ⁊ amplū ad hoc appositū vel iace ea pre pedib⁹: sic tñ vt neminē cōtingas nec offendas.

Nec tanq̄ ficos tenta: nec dilige frusta
Et quocunq; manus huc tibi lumen eat.

¶ Monet ne frusta obsontor turpiter attractem⁹ prudēs ſumamus et adhuc inhonestius eſſet attractata deſerere. ¶ Ouido eſt: nec tentare. i. frequenter tene nec diligere q. d. ex multis tibi ad elegendū segrega frusta obsontor tanqꝫ ficos. i. sicut tentāt qui ficos edūt: et lumē. i. visus vel oculos. i. dirigatur tibi huc. i. in hāc partē: quocunqꝫ. i. quacunqꝫ manus tua tetigit. hoc aūt dicit ne quid deijcias aut fundas aut frangas aut turpiter contractes: non videndo quo manum impellas.

Nec locum tozue inſpicias: quid vt ederit ille
Aduertas. geſtus inſpice ſepe tuos.

¶ Monet iterū vt oculos custodiamus. ne inepte ⁊ truculenter sodales inſpiciam⁹ aut obseruemus quod comedant. Econtrario autem geſtus et motes nostros sepe conſpiciamus. vt ſi quid offuerit corrigamus.

Pocula cum ſumes tergat tibi mappa labella
Si tergas manibus non mihi carus eris
Una manus ſumat pateram ni hanc iactet in hoſtē
Theſeus aut Beli ſunt monumenta patris
Aſt hanc ſi binis manibus captabis id apte
Efficies digitis pocula ſume tribus.

¶ Docet quō pocula ſumes: dicēs: q⁹ prius terges os tuū mappa ⁊ non manib⁹: ſumes vaſcula vna manu: immo tribus dūtaxat digitis: ſed pateras. i. vaſa tam magna vt nō possint cōmode ſine periculo effundēdi vna manu leuari. ſumes decenter vtraqꝫ manu. ¶ Ouido duoꝫ versuū medioꝝ eſt. vna man⁹ ſumat pateram/quā gallice tarſiam vocant. ni. i. niſi Theſeus vir ille fortiſſimus iactet hāc. i. huiusmodi pōderis in hoſtē: Saphitas aut niſi ſint monumēta Beli patris. Aluſit de qua ⁊ ei⁹ patera ſic Virg. in primo eneidos. Hic regina graue gēmis auroꝫ poposcit: impleuitqꝫ mero pateram quam Belus et omnes: a Belo ſoluti ⁊c. Plura in ſyluis noſtris de Theſeo ⁊ Belo diximus.

Et teneas oculos: nec ſupra pocula fare
Plena aliquo vita ſit tibi bucca cibo.
Deme merū cyatho multum ne fortе ſuperſit
Quod nolit ſocius ſumere rite tuus.
Qui ſapit extinguet multo cum fonte falernum
Et parco lympham diluet ille mero.

¶ Iterū docet quō ⁊ qđ bibes: tenebis inquit oculos ne vagent. dū bibis caue bibis ne multū loquaris teneꝫ poculū in manu/curabis habere os cuacuatū cibo prius qꝫ bibes in cyatho ſocij nō ſumes vinū cuapotius: ſed ſi nō biberit aliud infunde: aut ſi eodem vaſe bibis nō plus infundes qꝫ tu eo biberis. ſi vinū acre ⁊ fumoſum eſt diluetur aqua. Merū. i. purū ⁊ imixtū/et ſub auditur vinū. Falernū eſt vinū ardens et nobile qđ in falerno mōte cāpanie italie naſcitur. In vltimo verſiculo aut hyp allage eſt vt ſit/diluet lymphā parco mero/p eo qđ eſt diluet parcū merū lympha. Aut tenera vult tantū aqueſſe debere: vt nō aqua in vinū: ſed vinū modicū i multū aquā fundere videatur. Diluo cōpoſitū eſt a di. ⁊ luo: vel a dilauo qđ i cōpoſitione fit luo vt proluo/diluo/abluo/et ſunt tertie cōiugationis ſicut aliquādo lauo lauis lauit. q⁹ per tertiam coniugationem declinatur.

Carmen iuuenile de moribus mense.

Non facies binos haustus: nec fessus anheles
Sibila nec labijs stridula prome tuis
Nec cito sorbebis velut ouo lutea grati
Nec nimium tarda sume falerna mora
Unũ siue duo ad summum tria pocula sumes
Si hunc numerũ excedas iam mihi potus eris
Fac videas quodcunq; bibis modicũq; pitissa
Crater siue calix det tibi vina breuis.

¶ Docet quõ bibendũ sit dicens primo q; vno tractu bibas nec tãlonga vt postea anheles ac sibiles. Scõo vt tẽperanter nec tam cito ac si luteũ. i. rubrũ ouum sumas: nec nimis lenta mora. Tertio vt nõ sepe: nã dicit q; ad summũ ter q; si frequẽtius biberis reputaberis potus. i. ebrius. Quarto vt caute bibas ne cogaris poculũ assumptũ deponere aut damnũ incurras: ad qõ remediũ est inspicere ꝺ bibas et pitissare. i. tenuis probare. Et ideo ne potius quem repuls multus sit monet breui vasculo vti.

Os quoq; tergebis semper post pocula palmis
Ablue cum mensam deseris atq; labra.
Inflectensq; genu iungans quoq; brachia / prosit
Dicito. sed tolles ordine queq; suo.

¶ Postq; ostẽdit quõ admensam accedendũ q; quõ in ea manducandũ q; bibendũ sit ostẽdit quõ ab ea discedendũ sit dicẽs: q; post potum tergebis os et ablues palmas postq; deseruerit mẽsam sit q; labia. Discedens aũt inflectes genu et iunges manꝰ dicẽs prosit: qõ honeste discat. Nã pficiat ineptũ: q; proficite importunũ et imperiosus videtur. hoc dicto tolles ossa quibus vsus es debito ordine et illis suo loco repositis ablutus abeas quo te vocãt officia. Hec ad Sulpitiana satis sit adnotasse plura in scriptis nostris qui volet videbit hunc; apicem nostrum aduncum signet.

Capex Ascensciani de officio scholastici.

Nec satis est mundũ comẽq; accedere mensam
Ni probus in cunctis conspiciare locis
Proinde puer qualem satages deducere vitam
Te perõ paucis admonuisse velim.
Mane experrectus quas condidit optimus author
Christus: eas referes supplice mente preces
Deinde salutatum properabis vtrumq; parentem
Et cuiꝰ tue cura salutis erit.

Cum quemcunq; vides venerandum religione
Sanguinie canitie. moribus. officio.
Huic si forte sedes properes allurgere. si stas
Aut transis / retegens tempora: flecte genu.
Cum preceptoris tibi patris amore colendi
Auribus atq; oculis menteq; verba cape
Que si forte tibi minus intellecta reliquit
A condiscipulis sunt repetenda tuis
Intellecta autem: ne mox neglecta queraris
Inscribes nitido sepe legenda libro.
Tandē vbi doctus eris: reliquū est bene viuere cures.
Ignarisq; tibi cognita precipias.

FINIS.

Londoni. in edibus Winandi de Worde
xxiiij. supra sesquimillesimū nostre
salutis anno. Pridie Kalendas Nouembres.